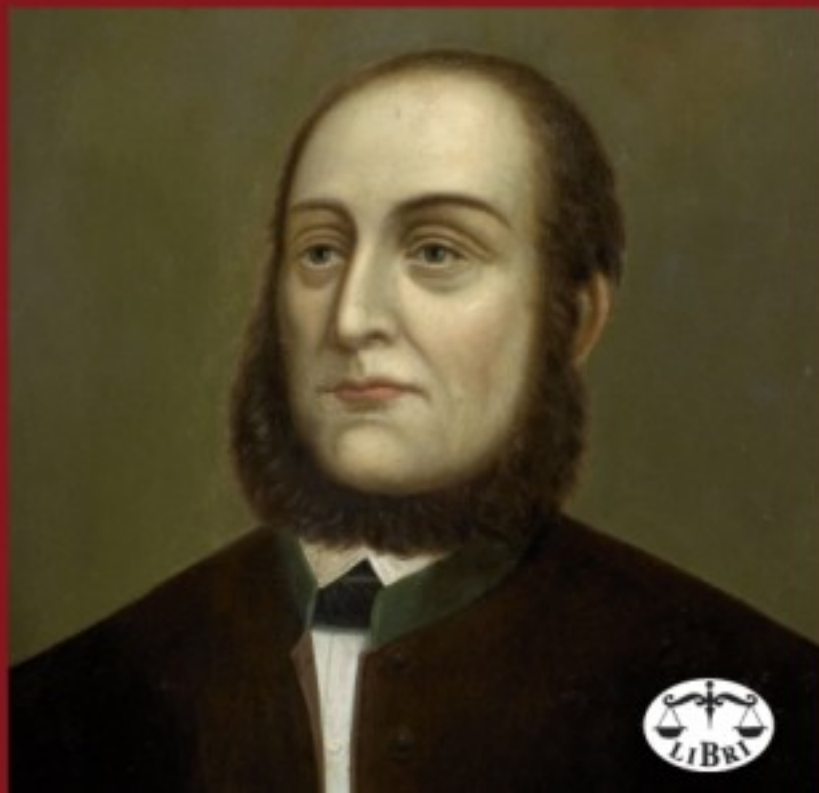

VÁCLAV BABINSKÝ

ŽIVOT LOUPEŽNÍKA
A LOUPEŽNICKÁ LEGENDA

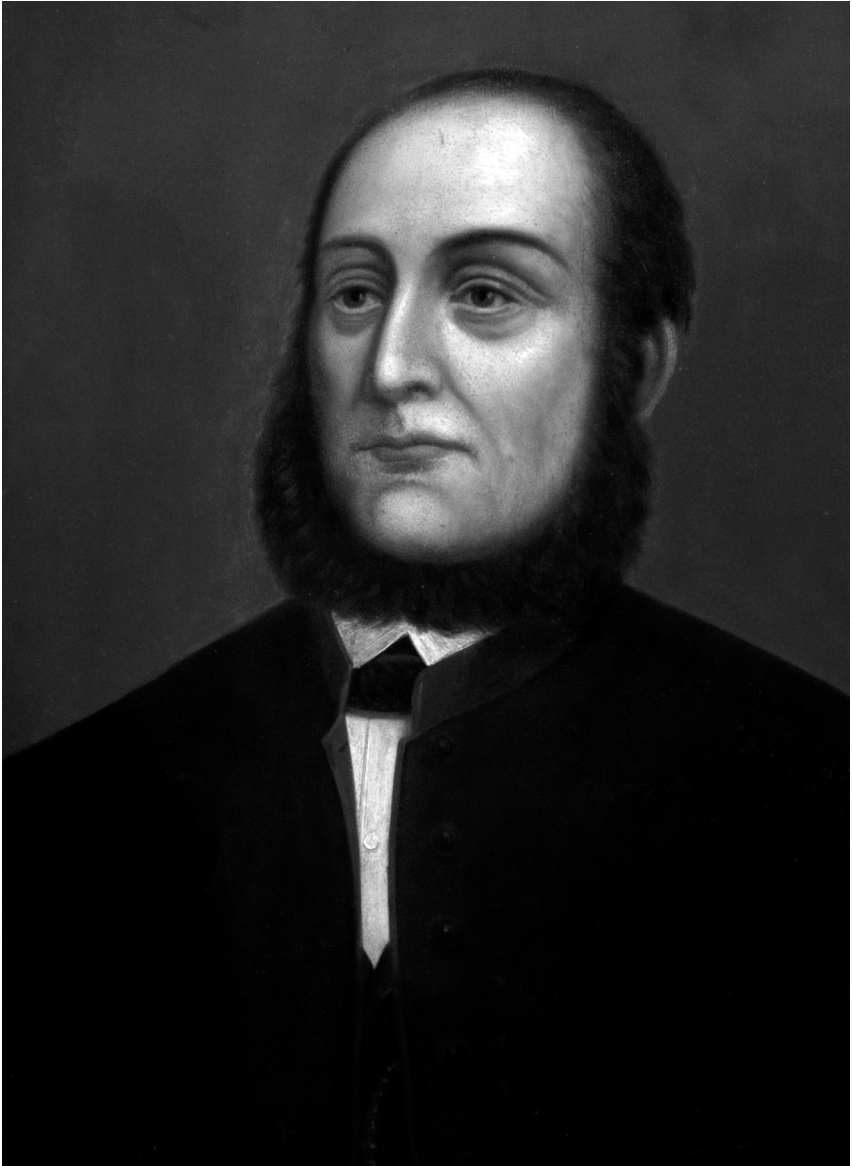
ADAM VOTRUBA

Václav Babinský / Život loupežníka a loupežnická legenda
Adam Votruba

VÁCLAV BABINSKÝ

ŽIVOT LOUPEŽNÍKA
A LOUPEŽNICKÁ LEGENDA

ADAM VOTRUBA

Nakladatelství Libri / Praha 2009

Obrázek Václava Babinského na obálce je ze sbírek Muzea města Brna.

*Za poskytnutí snímků z Valdic patří dík Bc. Josefu Witschelovi a za povolení
fotografovat v areálu kláštera v Řepích sestře Konsolátě z řádu milosrdných sester
sv. Karla Boromejského.*

© Adam Votruba, 2009

Illustrations © archiv autora, 2009

Cover photo © Muzeum města Brna, 2009

© Libri, 2009

ISBN 978-80-7277-392-3

Obsah

Úvod /	9
Zrození loupežníka /	11
Doba, v níž Babinský žil /	13
Léta učednická /	20
Loupež u starého mlynáře /	25
Loupež v Lysé nad Labem /	33
Tajemná vražda v Kokořínském údolí /	40
Oloupení převozníka /	48
Vražda rychtáře v Maníkovcích /	52
Zatčení v Kuřivodech /	56
Sít se zatahuje /	59
Vražda pláteníka /	62
Začít nový život /	70
Soudní proces /	72
Rozsudek nad zločincem /	83
Na Špilberku a v Kartouzích /	86
Loupežník zahradníkem /	93
Poslední rozloučení /	99
Loupežnictví v době Babinského /	100
Jak se rodí legenda /	106
Vyšetřování po 180 letech aneb závěrem /	119
Babinského život v datech /	123
Babinský v písních a pověstech /	125
Poznámky k přílohám /	154
Literatura a prameny /	156

Úvod

Václav Babinský je patrně nejslavnějším českým loupežníkem. Kdysi se o něm říkalo, že bohatým bral a chudým dával. Jak to však bylo s Babinským doopravdy? V této knížce se dozvíte o jeho skutečných životních osudech a činech. Dozvíte se také, jak se z Babinského stala posléze legendární postava, i to, že sám část své slávy ještě zažil.

Jediný historicky věrný životopis Babinského v knižní podobě byl vydán roku 1922. Napsal ho novinář Karel Novotný. S touto knihou mám spojenou jednu příhodu. Poprvé jsem si ji půjčoval v Národní knihovně někdy roku 1998 jako student Filozofické fakulty. Objednávací lístek se mi však vrátil s nečitelnou poznámkou a kniha nikde. Zašel jsem s lístkem na informace a bylo mi řečeno, že tato kniha je v trezoru. To mi přišlo podivné. Přece na této knize není nic politicky závadného a navíc už máme devět let po revoluci. Zeptal jsem se tedy nechápavě: „V trezoru?“ Knihovnice mi to vysvětlila: „Víte, tahle kniha se hodně kradla, takže ji musíme zamykat i před našimi zaměstnanci.“

Nevím, jestli má Babinský tajemnou moc svádět ke zločinu i po své smrti. Ale možná byste si na tuhle knížku měli dávat pozor.

Zrození loupežníka

Václav Babinský se narodil 20. srpna 1796 na předměstí Litoměřic v čp. 52. Byl prvorozeným synem Václava Babinského a Kateřiny Babinské, rozené Herrmannové. Syna rodila bába Magdalena Jánská z čp. 207. Křtil ho litoměřický děkan František Xaver Strahl. Mezi jeho kmotry najdeme dvě osoby šlechtického rodu a jednoho místního obchodníka: Byli to Antonín Biener rytíř z Bienenbergu, Marie Anna Swietrocká šlechtična z Czernczicz a litoměřický obchodník Václav Maader.

Babinského otec pocházel z Brné nad Labem a do Litoměřic se přestěhoval teprve později. Pracoval jako nádeník a zdá se pravděpodobné, že sloužil u rytíře Bienera jako zahradník a jeho žena tu pomáhala v šlechtické domácnosti. To by vysvětlovalo zvláštní čest, které se dostalo Babinskému při narození, že totiž jeho kmotry byly dvě osoby urozeného původu.

Otcovým přáním bylo osamostatnit se a získat vlastní bydlení. Skutečně se mu podařilo zakoupit roku 1800 vlastní domek v nedalekých Pokraticích. V té době už měl dva syny, Václava a Antonína, a krátce po přestěhování se mu narodil třetí syn Vincenc. Všichni tři bratři se shodou okolností narodili ve stejném měsíci – v srpnu.

Podle domovské obce Pokratic, kde v dětství žil, býval Václav Babinský později svými kumpány nazýván Pokratický Venca. O jeho dětství toho ovšem mnoho nevíme. Od šesti do dvanácti let měl absolvovat povinnou školní docházku. Víme, že zejména v nejhudších vrstvách se nařízení o povinné školní docházce vždy nedodržovalo, neboť děti byly nuceny pomáhat svým rodičům doma či v hospodářství. Václav však nejspíš tuto docházku nebo její podstatnou část absolvoval, neboť uměl dobře číst a měl vypsáný rukopis. V pozdějších dobách svého života měl sotva příležitost si tyto dovednosti lépe osvojit.

Jakým jazykem se mluvilo u Babinských doma, nevíme. Jeho otec byl patrně Čech a matka Němka. Později mluvil Václav stejně dobře česky jako německy. V kraji, kde rodina žila, se mluvilo především německy a k české konverzaci zde Babinský mnoho příležitostí neměl. Nebudeme tedy asi daleko od pravdy, budeme-li předpokládat, že otec mluvil doma česky a že si tak Václav osvojil v dětství oba zemské jazyky.

V době Babinského dětství prošly českou zemí nuzné a hladové roky. Rozhodující podíl na tom měly války s napoleonskou Francií. V roce 1805 (tehdy bylo Václavovi devět let) přišla velká drahota a hlad, který barvitě popisují tehdejší čeští kronikáři: „Jak živ jsem neviděl, ach, takové časy, aby

takový hlad byl ve vlasti naší, by lidé trávu jedli, také otruby, šťovík, jako hovada, a hladem mřeli.“

Jak se v té době protloukala Babinského rodina, bohužel opět nevíme. Snad ale nebyla postižena nejhůře, vzhledem k tomu, že žila v jednom z nejúrodnějších českých krajů a otec pracoval jako zemědělský dělník. Přesto však lze očekávat, že to byly pro Václavovy rodiče krušné roky, neboť patřili k těm nejchudším.

Otec Babinského pracoval zřejmě jako nádeník v zelinářských a ovocnářských zahradách v okolí Litoměřic. Syn se bezpochyby vydal na tutéž dráhu a nejspíše po absolvování školní docházky pracoval s otcem rovněž jako nádeník. Tak mu uplynul jeho život mezi dvanáctým a dvacátým rokem života.

Roku 1816, když bylo Václavovi dvacet let, musel nastoupit vojenskou službu. Stal se vojínem pěšího Wellingtonova pluku v Praze. Vojenský dril mu však nesvědčil, a tak se snažil najít způsob, jak se mu vyhnout. Nakonec se rozhodl předstírat šílenství. Když pak v předstíraných záchvatech začal ohrožovat své spoluvojíny, byl dán na psychiatrické oddělení v garnizonní nemocnici. Zde pobyl delší dobu a až roku 1824 ho propustili z léčebny jako vojenského invalidu.

Celkem osm let života tedy strávil na vojně a ve vojenské léčebně pro duševně choré. Když odtud roku 1824 vyšel, bylo mu dvacet osm let. Jaká se před ním rýsovala budoucnost? Jako vojenský vysloužilec byl umístěn v invalidovně v Karlíně, odkud však zanedlouho uprchl. Zamířil ke svému domovu – k Pokraticům. Po tolika letech mimo domov se však nedokázal vrátit k dřívější obživě zemědělského nádeníka a usadit se. Chtěl si užívat konečně nabyté volnosti. Začal se přátelit s tuláky a potloukat se v krajině kolem Litoměřic.

Doba, v níž Babinský žil

Než budeme mluvit o životě Václava Babinského, přibližme si nejprve dobu, v níž žil. Pokud budete chtít tuto kapitolu přeskočit, nelze nic namítat, ale pokud u ní zůstanete, můžete si udělat posléze obraz jeho života poněkud plastičtější.

Větší část Babinského dětství sužovaly Evropu napoleonské války a s nimi spojená dražota a nouze. Teprve roku 1815 byla tato kapitola uzavřena Vídeňským kongresem. Tehdy bylo Babinskému devatenáct let. Kdyby se narodil jen o tři-čtyři roky dříve, musel by se patrně účastnit válečných operací. Po Vídeňském kongresu ovšem nastalo pro Evropu dlouhé období míru, které jen sem tam narušilo nějaké povstání v cizích zemích. Naše země však zůstaly poklidné.

Zkušenost z napoleonských válek a z předcházející francouzské revoluce byla pro velkou část politických elit natolik nepříjemná, že se snažily dalším možným revolucím předejít. V mezinárodní politice zavládlo přesvědčení, že panovníci mají mezi sebou zachovávat mír, řešit spory vzájemným jednáním a navzájem si pomáhat – zejména proti těm nebezpečným revolucím. O ustanovení nové mezinárodní rovnováhy se zasloužil velice významně rakouský kancléř kníže Metternich.

Rakousku tehdy vládl císař František I. – člověk suchopárný a pedantský, obávající se všech novot. Francouzskou revoluci považoval za důsledek mravní zkázy francouzského národa. Jeho předchůdci Josef II. a Leopold II. byli přesvědčeni, že revoluce je důsledkem nefungujícího systému. Domnívali se, že pokud Rakousko skutečnými pokojnou cestou reformy ku prospěchu svých občanů, bude revoluce zbytečná. František však naopak dospěl k názoru, že reformy jsou předstupněm revoluce, a jejich další provádění zastavil. Rakousko se v jeho době stávalo policejním státem. Byl zaveden přísný dohled nad tiskovinami, byly sledovány osoby s podezřelými názory.

František v nových názorech spatřoval rouhání proti božskému řádu světa a vzájemné mezilidské účtě. Svůj postoj vyjádřil jednoznačně ve svém projevu na lublaňském lyceu: „V oběhu jsou teď nové ideje, které neschvaluji a nikdy nebudu schvalovat. Straňte se jich a přidržujte se toho pozitivního, poněvadž já nepotřebuji žádné učence, ale dobré, poslušné občany.“ Tento otec svých poddaných nabádal zdejší učitele, aby učili, jak on příkazuje, se slovy: „Kdo toho není schopen nebo kdo mi přijde s novými myšlenkami, může si jít, nebo ho odstraním sám.“

Jeho dobu dobře charakterizuje jedna vídeňská anekdota. Když František I. roku 1835 zemřel, utěšoval při jeho pohřbu jeden dobromyslný dvo-

řan plačící Vídeňáky slovy: „Neplačte, vždyť vše zůstane při starém.“ Došlo se mu odpovědi: „My pláčeme právě proto.“ Můžeme na tomto místě podotknout, že zároveň s Františkovou smrtí končí jedno důležité období v Babinského životě – byl definitivně zatčen a na svobodu se znovu dostal až po dlouhých pětadvaceti letech. Mezitím proběhla neúspěšná revoluce 1848 a na rakouském trůně se vystřídali panovníci Ferdinand V. a František Josef I.

V době Babinského mládí hrálo zásadní roli v organizaci společnosti tzv. poddanství. Každý člověk byl poddaným svého panovníka a prostý člověk navíc poddaným své vrchnosti – tu nejčastěji představoval nějaký šlechtic. Teoreticky i prakticky tato vazba znamenala vzájemné povinnosti. Poddaný musel poslouchat svou vrchnost a vrchnost měla povinnost se o poddaného „otcovsky“ starat. O zákonech platných v zemi rozhodoval panovník, stejně jako o vyhlášení války, o výši daní apod. Prostý poddaný pochopitelně neměl na politické dění žádný vliv a zajímal se o ně pouze tehdy, když se ho přímo dotýkalo. Dobrou ilustrací vztahu prostého člověka k politice té doby může být kronikářský zápis sedláka Josefa Dlaska k roku 1830. V tomto roce byl revolucí nastolen nový politický režim ve Francii, Belgie si vybojovala nezávislost a v Polsku probíhalo devět měsíců neúspěšné protiruské povstání za samostatný stát. Český písmák shrnul události tohoto roku do jediné věty: „Toho roku velké rebélie v cizích zemích, zde hlemejzi obilí žrali na podzim.“ Ano, přemnožení „hlemejzů“ bylo pro sedláka stejně závažnou, ba možná ještě závažnější zprávou než cizí revoluce.

V první polovině 19. století dochází také k průmyslové revoluci. Většina lidí pochopitelně pracuje stále v zemědělství, nastává již ovšem stěhování lidí do měst za prací v továrnách. Nová dělnická vrstva žila tehdy v postavení poměrně nuzném. Dělníky – zbavené připoutání k půdě a vrchnosti – ohrožovala nezaměstnanost, živoření na městské periferii a závislost na továrnících, kteří jim dávají práci. Na rozdíl od vrchnosti neměl továrník ani teoretickou povinnost se postarat o živobytí svých dělníků, pokud se dostali do nouze. Nemusel se o ně postarat v nemoci či po úrazu, mohl je kdykoliv propustit a jejich další osud ho nezajímal. Na městských periferiích tak pomalu pronikal do těla staré stavovské společnosti kapitalismus.

Zastavme se ještě u politické mapy střední Evropy, ta totiž sehrála v Babinského životě také svou roli. Německo bylo v té době, přes Napoleonovy zásahy, rozděleno do mnoha států, které dohromady tvořily tzv. Německý spolek. Tento spolek vznikl po napoleonských válkách jako náhrada za někdejší Svatou říši římskou národa německého. Patřily do něj i rakouské a české země, zatímco východní části habsburské říše jako Uhry a Halíč součástí spolku nebyly. Čechy sousedily se třemi německými státy – na

jihozápadě a na západě s Bavorskem, na severu a severozápadě se Saskem a na severovýchodě s expandujícím Pruskem.

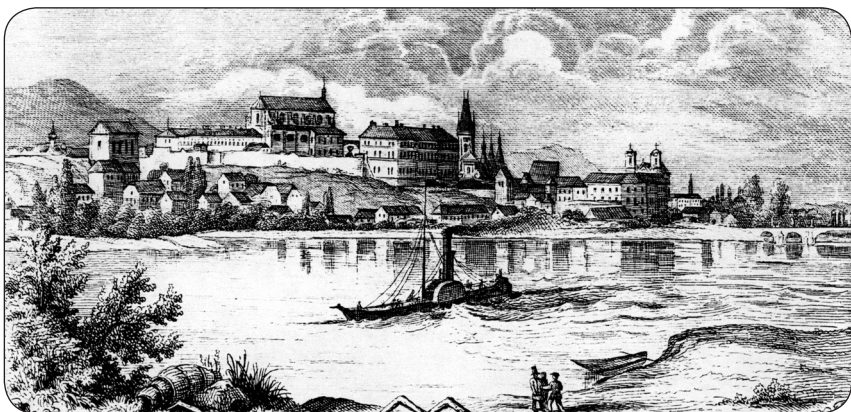
Polsko v té době už jako samostatný stát neexistovalo. Po tzv. trojím dělení byla jeho jižní část Halič připojena k Rakousku, západní část k Prusku a východní k Rusku. Napoleon zde svého času zřídil jako loutkový stát tzv. Velkovévodství Varšavské. Tím chtěl získat podporu Poláků pro své výboje. Vídeňský kongres po porážce Napoleona rozhodl, že bude na místě tohoto velkovévodství „obnoveno“ Polské království (odtud Kongresovka). To ovšem ani náhodou neznamenalo naplnění polských tužeb po samostatnosti. Polské království mělo vzhledem k dřívější rozloze Polska jen malé území a polským králem se stal ruský car. Samostatnost tohoto útvaru byla jen iluzorní a po polském povstání v letech 1830–31 car i její formální prvky zrušil. O ruském Polsku se zde zmiňujeme více, protože hrálo v životě Václava Babinského důležitou roli.

Dobu Babinského života známe jako české národní obrození. Jeho současníky byli Karel Hynek Mácha, Karel Jaromír Erben, Josef Jungmann či František Palacký. Jungmann byl oproti Babinskému o generaci starší, Karel Hynek Mácha a Karel Jaromír Erben o čtrnáct, resp. o patnáct let mladší. Věkově nejbližší pak byli Babinskému z našich obrozenců Pavel Josef Šafařík a František Palacký, přičemž Palacký se dožil i podobného věku.

Za zvláštní zmínku ale stojí Karel Hynek Mácha. Chybělo jen málo, aby se tyto dva muži navzájem potkali. Mácha se totiž toulal s oblibou romantickou krajinou Kokořínska. Hluboké dojmy z této krajiny pak zpracoval ve svém básnickém díle. Byly to navíc právě loupežnické pověsti, které Máchu na tomto kraji lákaly. Nechával si vyprávět různé historky od místních hostinských, poslouchal vyprávění uhlířů u nočních milířů a v těchto historkách hledal básnickou inspiraci. Zdá se, že Mácha do tohoto kraje poprvé zavítal pouhý rok poté, co ho Babinský opustil, aby se sem již nevrátil. Roku 1836 vychází (nákladem vlastním!) Máchovo nejslavnější dílo a vrcholné dílo českého romantismu *Máj*. Básník v tomto roce bohužel předčasně umírá. V téže době bylo Babinskému čtyřicet let a seděl ve vyšetřovací vazbě. Kromě toulání po Kokořínsku spojuje tyto dva muže symbolicky ještě jedna věc. Mácha se narodil v Praze a zemřel v Litoměřicích, Babinský se narodil v Litoměřicích a zemřel v Řepích, které jsou dnes částí Prahy.

Řekli jsme, že Babinského doba byla dobou národního obrození. Národnostní antagonismus mezi Čechy a Němci byl však v té době ještě relativně malý. Pravda, Češi si stěžovali na to, že jejich řeč je opomíjena a že Němci se k nim chovají povýšeně, ale jinak žili v normálním sousedství. Sám Babinský pocházel patrně z česko-německé rodiny. Žili na Litoměřicku, což byl kraj převážně německý, ale Babinský se z domova naučil dobře oba jazyky.

Litoměřice – dobový pohled

Stýkal se pak ve svém životě s Čechy i s Němci a v jeho zločinecké bandě najdeme zastoupeny obě národnosti. Žádná nacionální nevraživost mezi loupežníky těchto dvou národů nevládla. Můžeme si to představit i tak, že v té době se cítil člověk v první řadě jako příslušník Českého království a pak teprve rozlišoval, zda mluví česky, nebo německy. Navíc čeští Němci se většinou v té době necítili být součástí velkého německého národa (do sjednocení Německa bylo ještě daleko a i říšští Němci se cítili spíše jako Bavoři či Sasové než jako Němci) – byli především obyvateli Českého království a poddaní rakouského císaře. Nacionální vášně a okázalé oddělování se obou národnostních skupin je záležitostí teprve druhé poloviny 19. století. Zlom v tomto ohledu představoval rok 1848.

Dosud jsme mluvili o politice a kultuře. Zastavme se však ještě na chvíli u věcí, které ovlivňovaly bezprostředně všední život a s nimiž se člověk každodenně setkával. Od našeho života se ten tehdejší pochopitelně velmi lišil. Jednou z věcí, které by návštěvník z budoucnosti pocítil nejvíce, je stav tehdejší dopravy. Mnohem více než dnes se chodilo pěšky, a to na vzdálenosti, na které dnes používáme auto, autobus, tramvaj apod. Kdo by šel dnes za nákupem pět kilometrů po svých? Tenkrát to ovšem bylo běžné.

Přepravu na delší vzdálenosti v první polovině 19. století zajišťovala převážně koňská síla. O přepravu zboží se starali formani, kteří jezdili na vozech pokrytých plachtou a tažených koňmi. Přepravu osob zajišťovala síť poštovních vozů na pravidelných linkách mezi největšími městy monarchie. Tuto dopravu organizoval stát. Ve dvacátých letech se pak rozšířila i soukromá dostavníková doprava. Dostavníkové spojení fungovalo mezi Prahou a všemi významnými městy v Čechách.

V první polovině 19. století se věnovala velká péče výstavbě silnic. Bylo to v zájmu zkvalitnění a zrychlení dopravy. Kamenné silnice lemované příkopem, osázené patníky a obklopené alejemi ovocných nebo okrasných stromů se budovaly po celé zemi. Napřímením dopravních spojů a vybudováním pevných silnic se dostavňková doprava během necelého půlstoletí značně zrychlila. Toto zrychlení dopravy znamenalo, že cesta z Prahy do Vídně trvala jeden a půl dne a cesta z Brna do Vídně šestnáct hodin. Cesta po silnici tak trvala tenkrát osmkrát až devětkrát déle než dnes ve věku automobilů, kdy je možné dojet z Prahy do Vídně za necelé čtyři hodiny. Tenkrát bychom za tu dobu dojeli sotva do Berouna. Nepřipadaly by nám Čechy v té době podstatně větší než dnes? Každopádně to mějme na paměti, až budeme mluvit o Babinského toulkách, které sahaly od dnešního okraje Prahy až po nejsevernější cíp Čech.

Možná vás teď napadla otázka, jak že to bylo se železnicí. Počátky železnice samozřejmě do popisovaného období spadají. První železnici v našich zemích představovala železnice koněspřežní, která vedla z Českých Budějovic do Lince. Její první úseky se otevíraly roku 1828. Parní železnice se začala stavět u nás až roku 1836, vedla z Vídně do Haliče a procházela Moravou. Tehdy bylo Babinskému čtyřicet let a seděl ve vazbě, takže on sám mohl spatřit první železnici nejdříve roku 1861, a to už v Praze. Tzv. Severní státní dráha z Prahy do Olomouce byla otevřena roku 1845 a šlo o první parní železnici v Čechách.

Další záležitostí běžného života, o které se zde chceme zmínit, jsou peníze. Finanční soustava se tehdy podstatně lišila od té dnešní. Nejvyšší peněžní jednotkou byl tolar, který se dělil na dva tzv. zlaté a jeden zlatý se dále dělil na 60 krejcarů. Krejcar bylo ještě možné rozdělit na jeho části – půlkrejcar, čtvrtkrejcar a třetinu krejcaru zvanou grešle. Větší částky se obvykle počítaly na zlaté, menší na krejcar. Pro zlaté se u nás používala zkratka buď zl., nebo fl. (od označení „floreus“).

Aby to nebylo tak jednoduché, obíhaly vedle sebe kovové a papírové peníze, jejichž skutečná hodnota se však neshodovala. Mít jeden zlatý jako kovovou minci nebo jeden zlatý jako papírovou poukázku – tzv. bankocetli – byl trochu rozdíl. Bankocetle začal stát vydávat v době sedmileté války (1756–63) kvůli nedostatku státních financí. V důsledku velkého množství papírových peněz v oběhu však klesala jejich kupní hodnota a stát nebyl schopen zajistit jejich stabilitu. Znamenalo to, že kdo měl 100 zlatých v bankocetlích, mohl najednou zjistit, že už za ně dostane pouhých 10 zlatých v mincích. V roce 1811 totiž vyhlásilo Rakousko státní bankrot a zřídilo novou vnitrostátní měnu k nahrazení bankocetlí. Lidově se této měně říkalo šajny (z oficiálního označení *Einlösungsscheine*). Pět zlatých v bankocetlích

se směňovalo za jeden zlatý šajnu a za jeden zlatý v kovu. Jenže brzy začala hodnota papírových šajnu vůči kovovým mincím opět klesat. Stabilním měřítkem tak zůstávala tzv. konvenční měna vyjádřená kovovými mincemi, kterou užívaly vedle Rakouska i některé další německé státy. Hodnota papírových peněz vůči konvenční měně se v průběhu času měnila.

Udělat si představu o hodnotě tehdejších platidel není snadné. Historikové se už dnes raději nepokoušejí přepočítávat staré peníze na ty současné, ač by to bylo pro čtenáře nejnázornější. Pokusme se tedy hodnotu tehdejších peněz ilustrovat na příkladech. Jistý emeritní profesor měl v první čtvrtině 19. století roční penzi 300 zlatých (na měsíc to znamenalo 25 zlatých) a za napsání dějepisné učebnice mu nabídl stát honorář 600 zlatých. Dům, který byl v Litoměřicích přebudován roku 1840 na čtyřtřídní školu, měl hodnotu 800 zlatých. Plat plukovníka rakouské armády byl roku 1851 zvýšen na 1 800 zlatých ročně v době míru (tj. 150 zlatých na měsíc). Všechny tyto údaje se uváděly v konvenční měně.

Na úplný závěr této kapitoly se zmiňme ještě o povaze tehdejšího soudnictví, neboť to hrálo v životě Babinského roli nepřehlédnutelnou. V první polovině 19. století bylo soudnictví ještě rozděleno mezi správu státní a vrchnostenskou, ač stát postupně vrchnostem jejich pravomoci zkracoval. Nižší soudní pravomoci, které se týkaly menších policejních a trestních přestupků, vykonávali tehdy rychtáři a vrchnostenské úřady. Těžší zločiny pak přicházely před městské hrdelní nebo krajské kriminální soudy. V Čechách mělo kromě Prahy hrdelní pravomoc patnáct kriminálních soudů.

Při krajských kriminálních soudech zasedalo obvykle šest radů, u pražského kriminálního soudu pak bylo radů dvanáct. Předseda soudu zpravidla býval zároveň náměstkem starosty (purkmistra) a musel to být zkušený právník. Pražský magistrát tehdy tvořil purkmistr, dva náměstkové a třicet dva radních, kteří u soudu zasedali střídavě. O vině a trestu pak rozhodovali jmenovaní radové hlasováním, přičemž bylo žádoucí, aby mezi nimi zavládla jednomyslná shoda. Kriminální soudy krajské se skládaly z hrdelního soudce a tří přísedících. Všichni měli být prozkoušenými a placenými právníky. Soudcové měli být jmenováni apelačním soudem a museli mít právnícké znalosti, přičemž se nezřídka vybírali z řad radních. K apelačnímu soudu pak bylo možné se odvolat od všech soudů první instance. Pražský kriminální soud sídlil v Novoměstské radnici.

Nešvarem té doby byla snaha zaopatřit vojenské důstojníky, kteří již nebyli schopni vojenské služby, místem městského radního. Stát tak pro ně mohl ušetřit na penzích, a proto je někdy městům vnucoval. Prostřednictvím různých dvorních dekretů se však zjednávala postupná náprava této

praxe tím, že se radním ukládala povinnost znát jazyk lidu a mít alespoň jisté právní zkušenosti.

Celkově lze říci, že české a rakouské soudnictví bylo tehdy na výši své doby a postupovalo vůči obžalovaným vesměs humánním způsobem. Torturu již dávno zrušily výnosy Marie Terezie a soudci ctili presumpci nevinu. Posledním zbytkem tělesných trestů mohlo být zostření vězení výpraskem. Jednomu společníku Babinského takto trest zostřili čtyřiadvaceti ranami holí, Babinského se však už tato praxe nedotkla.

Zde zakončíme tento krátký exkurs do doby, v níž Václav Babinský žil. Tato doba pochopitelně nebyla statická a mnohé se za jeho života změnilo. Ke stáru už zažil počátky demokratického politického života, ačkoliv volební právo se ho pro nedostatek majetku netýkalo. Nastala doba železnice a telegrafu, které ve svém mládí neznal. Zkrátka časy se změnily. Ale my jsme ho opustili roku 1824 v době poddanství, dostavníků a panování Františka I., který nepřál změnám. Vraťme se tedy do tohoto roku zpátky.

Léta učednická

Život Babinského mezi lety 1824–29 můžeme označit jako „léta učednická“. V těchto letech se pomalu, ale jistě dostával na dráhu loupežnickou, aby se roku 1830 objevil na scéně jako skutečný mistr svého řemesla. Tato doba je pramálo osvětlena prameny. Víme vlastně jen dvě věci – totiž, že roku 1825 a pak znovu v letech 1828–29 byl vyšetřován u krajského soudu v Litoměřicích pro krádeže, které se mu nepodařilo dokázat. Byl tehdy zproštěn viny a spisy z té doby byly později při stěhování archivu krajského soudu skartovány. A to je všechno, co lze z této doby zjistit. Pokusme se však přece jen tyto kusé informace dedukční metodou poněkud rozvést a alespoň hypoteticky vykreslit toto období v životě loupežníka, pro něž ještě nemáme dosti materiálu pramenného.

Václav Babinský uprchl z karlínské invalidovny roku 1824 a vypravil se do rodného kraje – zřejmě ke svým rodičům. Bylo mu tehdy dvacet osm let. Zde si nechtěl hledat, anebo si ani nemohl najít poctivou obživu. Raději užíval volnosti a přátelil se s tuláky. Ostatně osm let byl vytržen z normálního života. Přestože mu pro toto období nejsou prokázány žádné zločiny, můžeme předpokládat, že si již počal obstarávat obživu různými krádežemi. Zůstával však v oné šedé zóně mezi podezřelým způsobem života a prokázaným zločinem. Když se roku 1825 dostal do vazby pro krádež a byl později pro nedostatek důkazů propuštěn, nevrátil se již domů a vedl nadále jen tulácký způsob života.

Tulácké prostředí mu poskytlo základní školu zločinu. Do té doby nemáme žádné indicie, že by se snažil nezákonným způsobem obohatit, a ani ve vojenské službě nebyl stíhán pro žádný přestupek. Po návratu domů se však brzy seznámil s Fichtelschenkerovou bandou. Byla to loupežnická tlupa, která řádila v okolí Litoměřic a ve druhé polovině dvacátých let se o ní mluvilo po celých Čechách. Sláva této loupežnické bandy přispěla mimochodem k tomu, že básník Karel Hynek Mácha přijal místo v Litoměřicích – chtěl totiž do sebe nasáknout něco z romantické atmosféry tohoto kraje.

Jak byla organizována Fichtelschenkerova banda, nevíme. Můžeme si však učinit obecnou představu na základě srovnání s jinými loupežnickými tlupami, o nichž zprávy máme. Pro toto srovnání musíme ovšem sáhnout až do Německa, neboť v české historické literatuře nebyl doposud podrobněji popsán způsob, jakým se loupežnická činnost v Čechách organizovala. Nicméně tato okolnost nevádí, neboť loupežnictví má určité společné rysy na německém i českém území a čeští lupiči jako Grasel (od něhož se odvozuje výraz grázl) či Babinský do tohoto rámce přesně zapadají.

Průčelí Invalidovny v pražském Karlíně

Loupežnické bandy toho druhu jako Fichtelschenkerova získávaly nové členy především z tuláckého prostředí nebo z řad lidí na okraji společnosti – často mezi ně patřili např. rasové, jejichž povolání bylo považováno za nepočetné, apod. Každá banda měla své poměrně široce rozprostřené zázemí. Byli to zejména spřátelení hospodští a podomní obchodníci. Tito komplicové fungovali jednak jako informátoři či zvědové a lupiči od nich získávali tipy na loupežné případy. Za druhé pak bylo možné u nich hledat úkryt pro svou osobu či uloupené věci, anebo konečně jejich prostřednictvím prodat uloupené předměty.

Samotná banda neměla žádnou pevnou hierarchii a ani není znám případ žádného vstupního rituálu, který by jednoznačně odděloval členy bandy od ostatních. Postava loupežnického hejtmana, kterého ostatní poslouchají na slovo jako svého vojenského velitele, je představa, kterou vytvořily německé loupežnické romány. Taková představa sice dosvědčuje německou zálibu v železné vojenské disciplíně, ale k realitě loupežnického řemesla té doby má hodně daleko.

Jednotné velení nad loupežnickou skupinou bylo ustanoveno jen po dobu akce. Mimo tento čas si byli všichni v principu rovni. Loupežnická banda se také v mezidobí mezi jednotlivými většími akcemi zásadně nezdr-

žovala pohromadě, ale nanejvýš v malých skupinkách, nejlépe pak roztroušena po různých odlehlých místech.

Obvyklý prvopočátek akce byl takový, že vůdce nebo někdo jemu blízký získal tip na loupežné přepadení, sešel se s některými z nejbližších spolupracovníků a společně promysleli průběh přepadu. Potom se rozešli a dopravili se každý zvlášť na smluvené místo poblíž plánovaného místa činu. Předtím si sehnali případně další komplice pro připravovanou akci, sháněli se po svých společnících, o nichž měli povědomí, kde se zdržují apod. Bezprostředně po provedení akce došlo k rozdělení kořisti a poté si každý šel po svých. Ti zkušenější věděli, že musí rychle zmizet, a to co možná nejdál od místa zločinu.

Při takto organizované zločinné činnosti ani nepřekvapuje, že lupičská banda se neustále obměňovala a u různých přepadů se vyskytovali trochu jiní lidé. Málokdy je také ze soudních protokolů jasné, kdo byl vůdcem celé akce. Popsaný způsob organizace se vytvořil dlouholetou zkušeností několika generací zločinců a poskytoval poměrně dobrou ochranu před policejním stíháním. Byla zde totiž pramalá pravděpodobnost, že se podaří chytit celou zločineckou skupinu pohromadě. Případné chyčení jednoho člena nemuselo ještě znamenat ohrožení celé bandy. Dokázat před soudem přítomnost zločince na místě činu šlo jen velmi obtížně, neboť den před akcí i den po akci mohl být o padesát kilometrů dále a tvrdit, že se tam zdržoval i v době, kdy byl zločin spáchán.

Německý historik Carsten Küther označuje tento způsob organizace lupičských band jako „Chef-Veteranen-Jungen-Baldover-Prinzip“. Tedy princip, kdy existuje šéf bandy obklopený nejbližšími spolupracovníky, kteří se podílejí na organizaci akcí, k nim se přidávají nováčkové a zázemí tvoří síť pomahačů. V hantýrce jsou starší členové označováni jako „veteráni“, k nim se pak připojují tzv. mladší, kteří se účastní přepadů, ale nejsou zasvěceni do všech tajemství skupiny. V případě chyčení tak nováčci nemohou podat spolehlivé informace o loupežnické bandě. Slovo „Baldover“ označuje v německé zločinecké hantýrce síť pomahačů – zvědy a přechovávače kradeného zboží. Na vlastních akcích se neúčastní, ale poskytují informace a zázemí.

Ačkoliv banda Fichtelschenkerova pocházela z Čech, víme bezpečně, že v tuláckém prostředí se zločinecké metody a principy snadno šířily přes státní hranice, takže i v její organizaci se nepochybně odráží zločinecká kultura známá ze sousedních zemí. Ostatně většina členů této bandy používala jako mateřský jazyk němčinu a někteří z nich chodili za loupežemi i za hranice do Saska.

Nuže v takovém prostředí se Václav Babinský ocitl, aby se zde naučil loupežnickému řemeslu. Co si tedy v těchto svých učňovských letech osvo-

čil? Nebo s jistou dávkou romantiky řečeno: Jaká byla Fichtelschenkerova naučení Babinskému?

Babinský především poznal „vhodné“ lidi. Věděl o vetešnicích, kramářích a hospodských, u nichž mohl hledat nocleh a u nichž mohl schovat kradené věci. Hlavní bylo ale to, že díky těmto známostem se mohl kdykoliv přesunout do jiného kraje a setrvat tam, jak dlouho to považoval za vhodné. Věděl také, že tito lidé mohou poskytnout zajímavé informace o tom, kdo má doma ukrytý větší obnos peněz.

Naučil se však i technickou stránku přepadu. Uměl vymáchnout okno, aby nezpůsobil hluk, věděl, jak se neslyšně pohybovat po domě, věděl, jak nehlučně otevřít zámek apod. Věděl také, že musí být připraven na střet s obyvateli domu, pokud by se při vloupání probudili a chtěli způsobit poplach. V tom případě je dobré mít u sebe pistoli a pohrozit jim zastřelením, ale zároveň i obušek, kterým lze přepadeného ztlouci a zabránit mu v odporu. Věděl také, že poté, co byla akce smluvena, se mají účastníci rozejít a potkat se až těsně před ní jakoby náhodou. A po rozdělení kořisti je třeba se zase rychle rozejít a hned zmizet.

Na konci svého „učňovského období“ se začal považovat za „veterána“, ač toto slovo nejspíš nepoužíval. Věděl však, že „veterán“, je-li chycen, nesmí se k ničemu přiznat. „Mladší“ společníky (můžeme je vojenskou hantýrkou označit za „bažanty“) nepovažoval za sobě rovné. Věděl, že na rozdíl od veteránů začínou ve vazbě často mluvit, a proto by měli vědět co nejméně.

Babinský navázal ve Fichtelschenkerově bandě známosti s lidmi, kteří ho pak provázeli po celou jeho zločineckou kariéru a kterým mohl důvěřovat. Byl to František Vatter ze Smržkovky, Josef Ungermann zvaný Schneidersepp z Vidimi a Alois Hoffmann z Krásné Lípy. Členem Fichtelschenkerovy bandy byl bezpochyby Ungermann a pravděpodobně i František Vatter. O Hoffmannovi to bohužel nevíme.

A pak tu byla Aloisova sestra Apolena Hoffmannová neboli Lény, se kterou se sblížil nejvíce. Stala se jeho milenkou a provázela ho potom na většinu jeho cest. S Apolenou se poznal nejpozději na přelomu let 1828 a 1829, kdy společně s ní a Aloisem Hoffmannem seděl ve vazbě. Babinského tehdy vyšetřovali pro jakousi krádež, ale byl nakonec zproštěn viny. Nejednalo se zřejmě o nic velkého. Jeho společníka Františka Vattera pro tutéž krádež či krádež podobného druhu odsoudili pouze na pět dní vězení a pro těžké ublížení na těle na čtrnáct dní. Nejpozději tedy roku 1829 se stala Apolena Babinského milenkou a družkou. Bylo mu tehdy třiatřicet let a ona byla o šest let mladší.

Bylo to v téže době, kdy skončila neslavně Fichtelschenkerova banda, ale okolnosti jejího zániku nejsou v seriózní literatuře doposud popsány.

Musíme se tak spokojit jen s obecnou informací, že tato banda zanikla, aniž by to Babinského osobně postihlo. V té době již je připraven začít podnikat na vlastní pěst, přestává být tovaryšem a stává se mistrem svého řemesla. Získané znalosti dokáže dobře zúročit a rozvinout.

Loupež u starého mlynáře

Mlynář Antonín Heine z Mikulášovic žil na stará kolena jako výměnkář. Byl to nemocný člověk, trpěl vodnatelností a bylo mu již třiasedmdesát let. O domácnost se mu starala sedmačtyřicetiletá hospodyně Brigita Rösslerová. V noci z 23. na 24. března ji probudilo bouchání na okno. Vstala, přehodila si přes sebe kabát a šla otevřít. Snad se někde něco stalo – pomyslela si při tom. Když otevřela dveře, spatřila pět neznámých mužů, z nichž jeden držel svítilnu. Muži se na ni ihned vrhli, pěstmi ji tloukli do nohou a tak ji porazili na zem. Pak ji svázali provazy a hodili na ni peřinu. Jeden z nich hrubým hlasem povídá: „Slyšíš, ženská, běda ti, jak budeš křičet. Zabijeme tě.“

Nenadálý hluk však probudil i starého mlynáře, který vstal ze svého lože. Lupiči se k němu hned vrhli a cloumali s ním: „Kde máš peníze? Mluv, nebo tě podřízneme.“

Mlynář jim řekl: „Nechte mě, ať mohu vydechnout, neberte mi život. Zde jsou klíče, peníze jsou ve skříňce.“

Lupiči si vzali klíče a skříňku, kterou jim mlynář ukázal. Všimli si na stěně dvou pistolí a vzali je též. Poté bez překážky vyšli ven.

Brigita Rösslerová poslouchala rozhovor mezi lupiči a starým mlynářem se zatajeným dechem. Snažila se vyprostit své ruce z provazů. Nepokoušela se silou roztáhnout smyčku pout, neboť ji napadlo, že by uzel mohla tím více utáhnout. Ohnula proto svá zápěstí a konečky prstů se pokoušela nahmátnout uzel a zjistit, jak by ho bylo možné uvolnit. Bývala přece zručná v šití. Po chvíli se jí to skutečně podařilo. Pouta povolila natolik, že mohla vytáhnout jednu ruku a pak s její pomocí uvolnit i druhou. Na chvíli se zaposlouchala, ale kromě těžkého a rychlého dechu pana Heineho neslyšela nic. Jsou lupiči pryč? Nebo ještě slídí kolem domu či snad i v domě? Rozhodla se, že zkusí doběhnout pro pomoc. Tiše se vysoukala zpod peřiny a po špičkách doběhla ke dveřím.

Otevřela dveře a začala křičet: „Hoří!“ Doufala, že vyburcuje někoho ze sousedů. V tu chvíli se nějaká postava vynořila ze tmy. Na zpáteční cestu bylo pozdě. Lupič přiskočil k ní a obuškem ji udeřil přes ruce. Instinktivně se přikrčila a další rány obuškem dopadly na její záda. Zhroutila se k zemi, ale nepřestávala křičet. Bití přestalo a slyšela kolem mnoho kroků. Neodvažovala se však zvednout.

„Paní Rösslerová, paní Rösslerová, stalo se vám něco?“

Byl to známý hlas. Přibíhal k ní soused Antonín Endler a za chvíli se ozval druhý známý hlas: „Co se tu děje?“ Poznala v něm dalšího souseda Josefa Bambacha.

Mikulášovice – obytná budova bývalého mlýna. Výměnek z 19. století se do dnešní doby nedochoval (foto autor).

„Pomoc, lupiči,“ křičela ještě v šoku. Muži jí pomohli na nohy a to ji uklidnilo. „Přepadli nás lupiči,“ vysvětlovala. Sousedé přišli tři – Endler, Bambach a Bambachův zeť. Pomohli jí vstát a dovedli ji do světnice, kde ležel na zemi starý mlynář Antonín Heine.

„Ublížili vám nějak?“ ptali se ho.

„Ne,“ odpověděl Heine. Tři muži ho uložili do postele a vyšli ven, aby zjistili stopy po lupičích. Sotva však vyšli před dům, ozvala se zevnitř temná silná rána. Přiběhli zpátky, aby zjistili, co se stalo. Starý výměnkář spadl z postele. Znovu ho tedy uložili na pohovku. Za čtvrt hodiny poté starý pán zemřel.

Tři sousedé se snažili pomoci, jak mohli. Bylo potřeba prohledat okolí a zajistit stopy, ale tma zatím pátrání ztěžovala. Bylo však také nutno zločin oznámit a zavolat úřední osoby. Kolem čtvrté ráno došli pro rychtáře Pietschmanna a vzbudili pár dalších sousedů. V pět hodin se dostavil rychtář a několik dalších lidí na místo činu, a tak mohlo začít úřední vyšetřování nočního zločinu.

Pietschmann rozdělil úlohy. Sám se vydal s několika muži na prohlídku stavení a zahrady. Ostatní odeslal do okolí, zda se jim nepodaří najít stopy po lupičích. Čekali se ještě na lékaře, který měl prohlédnout mrtvolu pana Heineho a určit příčinu smrti.

Při prohlídce stavení zjistil Pietschmann a jeho společníci, že lupiči prohledávali sklep, stáj i zahradu a že pro vloupání do sklepa a do stáje použili páčidel. Věci rozházené po zemi a vylomené okno a dveře dosvědčovaly jejich přítomnost. Po prohlídce zahrady se vrátil Pietschmann do stavení, kam zatím přišel lékař, aby prohlédl mrtvé tělo. Oba muži se pozdravili a rychtář chvíli přihlížel doktorovu počínání.

„Na jeho těle žádné zjevné stopy násilí nevidím,“ prohodil lékař jakoby mimochodem. „Abychom však poznali příčinu smrti, bude nutné vykonat pitvu.“

Rychtář přikývl.

V tu chvíli se rozletěly dveře do místnosti: „Pane rychtáři, něco jsme našli. Pojd'te s námi. Zatím jsme s tím nehybali.“

Zavedli ho asi 600 kroků od stavení, kde v ranním pološeru spatřili skříňku, která zřejmě patřila nebohému mlynáři. Ležela otevřená a rozlámaná na zemi, jak ji lupiči při útěku zahodili. Cennosti z ní byly pochopitelně vybrány. Zůstala v ní jen tabatěrka a náboženská knížka proti protestantismu.

Tou dobou se už téměř rozednilo. V Mikulášovicích začínal nový den. Zpráva se brzy rozkřikla a vzrušila celé okolí.

Hlavním svědkem události byla Brigita Rösslerová. Zranění, jež při přepadu utrpěla, se naštěstí ukázala jako lehká. Rösslerová vypověděla, že v noci přišlo ke stavení pět mužů a zabušili na okno. Když jim otevřela, hned se na ni vrhli, tloukli ji pěstmi do nohou, porazili ji a svázali provazy. Pak ji přikryli peřinou a vyhrožovali jí smrtí, pokud bude křičet. Slyšela, jak se ptají mlynáře, kde má peníze a jak on jim odpovídá: „Nechte mě, ať mohu vydechnout, neberte mi život, zde jsou klíče, peníze jsou ve skříňce.“ Lupiči prý vzali skříňku a dvě pistole ze stěny, které byly prý nabity naslepo pro přivolání pomoci. Potom lupiči odešli. Když se Rösslerové podařilo vyprostit z pout, vyběhla ven a křičela „Hoří!“ Ale jeden lupič k ní přiběhl a ztloukl ji obuškem přes ruce a přes záda. Pak naštěstí přiběhl soused Antonín Endler a po něm i Josef Bambach se zetěm Antonínem Paulem, kteří jí pomohli.

Rösslerová dále uvedla, že v uloupené skříňce byly nějaké bezvýznamné listiny a 500 pruských tolarů v různých mincích. K popisu lupičů uvedla, že jeden z nich byl velké postavy a měl tmavý plášť a ruskou čepici. Snad by ho poznala, kdyby ho znovu viděla.

První dva dny pátrání nepřinesly kromě této výpovědi žádné další výsledky. Mohutného muže s ruskou čepicí v okolí nikdo neviděl. Pouze lékařská pitva potvrdila, že starý mlynář Heine zemřel na mrtvici v důsledku prožitého úleku. To odpovídalo výpovědím sousedů, kteří jako první přiběhli na místo činu a viděli Antonína Heineho ještě živého.

Opustme nyní na chvíli mikulášovický případ a přenesme se o pár kilometrů dále do městečka Šenov. Den poté, co se po okolí rozšířila zpráva o loupežném přepadení v Mikulášovicích, se zde stalo toto: Jistá Alžběta Gertová vyšla před svůj dům a zadívala se na hromadu prken, která si zde uložila na podzim. Zdálo se jí, že je ta hromada „nějaká menší“. Začala prkna počítat a zjistila, že jich jedenáct schází. Krádež pochopitelně šla ihned oznámit. Jedno prkno bylo po 1 zlatém 30 krejcarech, celkem tedy měla škodu 16 zlatých a 30 krejcarů vídeňské měny.

Vyšetřováním se ukázalo, že stopy této krádeže vedou k tesaři Antonínu Marschallovi. Rodina Marschallova byla vůbec po okolí známa tím, že se zabývá nekalými věcmi. Třiadvacetiletý Antonín byl již trestán pro krádež a jeho o čtyři roky starší bratr Mikuláš pro veřejné násilí. Úřední prohlídka v domě rodiny Marschallových objevila kradená prkna na půdě a Antonín Marschall byl na základě tohoto důkazu zatčen.

Zřejmě viděl, že nemá smysl krádež zapírat, a tak přiznal, že prkna odnesl v noci na 26. března se svým bratrem Mikulášem. Po jeho výpovědi byl zatčen rovněž Mikuláš Marschall a ke krádeži se také přiznal. Zmínil se, že o ní věděla i jeho milenka Františka Müllerová. Proto byla vzápětí také ona předvolána k výslechu, aby pomohla objasnit události svým svědectvím.

Müllerová, která byla původně vyslýchána kvůli krádeži prken, však pověděla úřadům trochu více. Zmínila se totiž, že 23. března k ní přišel Mikuláš Marschall s nebozecem. Večer prý odešel a ve dvě hodiny v noci se vrátil se dvěma společníky. Měli zlaté a stříbrné peníze, o které se rozdělili. Mikuláš jí prý řekl, že peníze jsou z Mikulášovic.

Nad touto zprávou se vyšetřovatelé zaradovali. Konečně našli prvního podezřelého. Konečně informace, která by mohla vést k rozpletení onoho případu násilného vloupání z Mikulášovic. Mikuláš Marschall však obvinění odmítl. Důvod byl zřejmý: doznat se k násilnému vloupání by mělo za následek dlouholetý žalář. Bylo to lidově řečeno „trochu jiné kafe“ než krádež několika prken. Proto Mikuláš trval na tom, že Františka Müllerová lže, a snažil se prokázat, že má na inkriminovanou noc alibi.

Za zmínku stojí následující epizoda. Psal se 30. březen 1830 a Antonín s Mikulášem byli ve společném vězení. Bylo to jen pár dní po oné násilné loupeži. Mikuláš zapřisahal bratra, aby na něj nic neprozradil. Báł se, že by na něj bratr mohl vypovědět, že se účastnil loupeže u starého mlynáře. Antonín totiž o loupeži leccos věděl, i když se jí sám neúčastnil.

„Jestli něco povíš, oběsím se,“ říkal Mikuláš zoufalým hlasem.

Antonín mu loupež vyčítal a dodal: „Lepší je si odpykat trest, než stále žít v nejistotě.“ Stál při tom u okna a na zoufalého bratra se ani nedíval. Mikuláš přikrytý pláštěm si v tu chvíli nepozorovaně uřízl ostrým nožem

pohlavní úd. Antonín mu v jeho počínání nemohl zabránit. Vzápětí se snažil zbucovat strážce a přivolat pomoc. Přivolaný lékař zastavil krvácení. Za pár dní na to mohl být Mikuláš po částečném zotavení znovu vyslechnut.

Není jasné, proč tento zoufalý čin provedl. Snad vztek na zradu Františky Müllerové s pomyšlením na možný až dvacetiletý žalář, kdy nebude mít žádnou ženu? Snad ani nechápal své zoufalství, které ho k tomu dovedlo. Jisto je, že bratra svými výhrůžkami k mlčení nepohnul.

Výpověďmi několika svědků (mezi nimi i Františky Müllerové a bratra Antonína) bylo Mikulášovo alibi vyvráceno jako smyšlené. Prokázalo se naopak, že večer před loupeží přišel Mikuláš Marschall domů s malým člověkem, který měl pistoli. Později se k nim připojil sedmadvacetiletý řezník Jan Frindt s dvěma cizími muži a společně se domlouvali na starého mlynáře.

Od Antonína Marschalla se soudcům podařilo zjistit, že poté, co od nich v deset večer odešla Müllerová, ulehli dva cizí muži na zem na plášť a Frindt na lavici u kamen. Antonín se podle vlastních slov odmítl loupeže na poslední chvíli účastnit, takže ostatní přítomní včetně bratra Mikuláše odešli na akci bez něj. Ráno se Antonín dozvěděl od bratra, že jich bylo na loupeži dohromady šest. Mikuláš byl schovaný ve sklepe, kam se dostal po vypáčení dveří. Dva z nich prý šli na starého mlynáře a dva na hospodyni. Za vypáčení dveří a hlídání dostal část uloupených peněz. Mikuláš se mu ještě prý zmínil, že dva z těchto mužů pocházeli z nedaleké osady zvané Karlín.

Dalším zatčeným byl tedy již zmíněný sedmadvacetiletý řezník Jan Frindt, narozený v Lipové. Tento muž byl rovněž dříve trestán – šestiměsíčním žalářem pro krádež. Nyní byl zatčen pro podezření z loupeže u mlynáře Heineho na základě udání Antonína Marschalla a Františky Müllerové. Při výslechu uvedl, že se loupeže zúčastnily dvě osoby z Fichtelschenkerovy bandy, které pocházejí „aus bihmsche“ – tedy z české krajiny, jak v německém pohraničí zkráceně označovali kraje, kde se hovoří česky.

Připomeňme, že Fichtelschenkerova loupežnická banda řádila v té době na Litoměřicku – svorně v ní provozovaly loupežnické řemeslo osoby německé i české národnosti. Fichtelschenkerova banda byla vyhlášena po celých Čechách a kolovaly o ní mnohé fantastické pověsti. Pouhé vyslovení jména Fichtelschenker tedy něco znamenalo a zde se dovídáme, že dva z členů jeho bandy se podíleli na loupeži v Mikulášovicích. Frindt také prohlásil, že přibral k loupeži ještě bratry Sieberovy z Karlína. Jeden z nich totiž pracoval u mikulášovického lazebníka Pilze hned naproti Heineho mlýnu. Proto prý věděl, že starý mlynář má domek sto kroků od mlýna a má doma ukryty peníze.

Můžeme tedy krátce zrekapitulovat dosavadní šetření – loupežného přepadení se účastnili Jan Frindt, Mikuláš Marschall, bratři Jan a Kristián Sieberovi a dva muži z Fichtelschenkerovy bandy. Čtyři z provinilců měla policie poměrně brzy pod zámek. Pomohla jim v tom krádež prken, kterou spáchal Antonín Marschall a jeho nešťastný bratr u vdovy Gertové v Šenově. Mikuláš Marschall a Jan Frindt byli z činu usvědčeni. Oba nakonec zemřeli ve vězení. Mikuláš skonal na následky zranění, které si sám způsobil, ale předtím ještě označil Jana Frindta za organizátora celé akce.

Bratři Sieberové ovšem obvinění popírali. U Jana byl sice nalezen podezřelý váček s penězi, o nichž se soudilo, že pocházejí z loupeže, on však tvrdil, že mu ho odkázala jeho nedávno zemřelá matka. Kristián vypověděl, že byl celou noc doma, a dovolával se svědectví ženy, rodičů a bratra, který prý přišel o půlnoci domů od své milenky.

Zdalo se, že i Jan bude mít pro tuto noc alibi, neboť nejdříve byl u milenky a poté přišel domů, kde ho viděl bratr. Ve skutečnosti však od své milé odešel o několik hodin dříve, než dorazil domů. Nabízela se tedy důležitá otázka, zda za tu dobu mohl dojít do Mikulášovic a vrátit se domů. Když se Jan Sieber ocitl v této svízelné situaci, že nemohl prokázat alibi pro dobu loupeže, přiznal se nakonec, že tu noc kradl v lese dříví. Krádež pak byla potvrzena a škoda odhadnuta na 20 krejcarů. Jan se tak podezření z účasti na přepadení mlynáře Heineho zbavil tím, že se přiznal ke krádeži dříví.

Zbývalo ovšem dopadnout ještě další dva lupiče – údajné členy Fichtelschenkerovy bandy. Po nich se ale slehla zem. Do spolku je přivedl řezník Jan Frindt. Podle popisu měl jeden velkou postavu a byl ozbrojený pistolí. Šlo o toho muže, u něhož si hospodyně Rösslerová povšimla, že měl na hlavě ruskou čepici. Druhý měl zmrzačený ukazováček na pravé ruce. Jejich jména nakonec prozradil vyšetřovateli Jan Frindt. Větší muž se jmenoval Václav Babinský a menší Josef. Pozoruhodné je, že Václava Babinského a onoho Josefa znal pod těmito jmény právě pouze Jan Frindt, Josefovo příjmení však nemohl uvést ani on. Ostatní pachatelé viděli tyto muže pouze krátce před loupeží, a mohli tak podat jen jejich povšechný popis.

Svědectví o obou mužích byla schopná doplnit ještě Frindtova teta Alžběta Rösslerová z nedaleké Leopoldky (není zde žádná spojitost s mlynářovou hospodyní Brigitou Rösslerovou), u ní totiž oba muži přenocovali dva dny před loupeží a sešli se zde s Frindtem. Alžběta Rösslerová potvrdila, že větší muž se jmenoval Václav. Dále se ukázalo, že tyto dva muži si najali u koňáře Samuela Kadnera povoz a dne 24. března v šest hodin ráno ho žádali, aby je odvezl do České Lípy. S oběma muži se setkali také Kadnerovi čeledínové Müller a Hennig. Müller pak soudcům prohlásil: „Jo, toho muže jsem poznal, je to Václav Babinský, sloužil jsem s ním na vojně.“ Hennig,

který oba muže vezl, připojil, že ho Babinský neustále pobízel k rychlejší jízdě a daroval mu za odměnu pěkný šátek. Také si povšiml, že něco ukryvali ve slámě na dně vozu.

Pátého muže z tlupy se tedy podařilo identifikovat poměrně bezpečně, s dopadením to však bylo horší. Popis svědků mikulášovické loupeže se shoduje s podobou Babinského. Bezpečně ho přitom poznal čeledín Müller. Jeho identifikace byla tedy spolehlivá. Onoho záhadného Josefa později identifikovali jako Josefa Ungermanna z Horní Vidimi, zvaného též Schneiderbauer nebo Schneidersepp.

Nyní můžeme na základě různých svědectví shrnout pravděpodobný průběh zločinu. Dne 21. března nocuje Babinský a Josef Ungermann u Alžběty Rösslerové v Leopoldce nedaleko Mikulášovic a setkávají se zde s řezníkem Janem Frindtem. Není jasné, jak se tito tři seznámili, ale Frindt ví, že Václav a Josef jsou členové pověstné Fichtelschenkerovy bandy, a domlouvá se s nimi na zločinu. Je jasné, že zásadní informaci – tip na dobrou loupež – dodal Jan Frindt. O Heineho úsporách věděl nejspíš od Siebera.

Loupež byla naplánována na noc z 23. na 24. března. Václav Babinský a Josef Ungermann si zajistili předem odvoz z místa činu u koňáře Samuela Kadnera. Večer se lupiči sešli u Marschallů. Byl zde přítomen Mikuláš Marschall, Antonín a nějakou dobu také Mikulášova milenka Františka. Dále sem přišel Jan Frindt s dvěma muži. (Pokud předpokládáme, že bratři Sieberové se loupeže neúčastnili, pak muselo jít o Babinského a Ungermanna.) V deset hodin ulehli všichni ve světnici, ale ve dvanáct hodin zase vstali a vypravili se ven. Nejmladší Antonín Marschall se na poslední chvíli odmítl akce účastnit.

V půl jedné dorazila celá tlupa ke mlýnu. Za obět' si vybrali Antonína Heineho, který žil jako výměnkář v domku sto kroků od mlýna. Mikuláš Marschall se vloupal do sklepa a ostatních pět mužů zabouchalo na okno. Další události už dobře známe. Otevřela jim hospodyně, lupiči ji svázali a mlynář jim vydal bez odporu klíče od svých úspor. Lupiči sebrali skříňku s úsporami a dvě pistole a utekli. Venku skříňku otevřeli a vybrali z ní peníze. Pohodili ji pak 600 kroků od domu. Jeden z nich ještě chvíli strážil před domem, než druhové skříňku prozkoumali.

Není ale celkem jasné to, jakým způsobem došlo k dělení kořisti. Ve dvě hodiny totiž dorazil Mikuláš Marschall s dvěma muži k Františce Müllerové, kde si dělili peníze. Nevíme, kdo byli ti muži. Mohli to být Babinský s Ungermannem nebo Frindt a jeden z těchto dvou.

V pět hodin již byl na místě zločinu rychtář a začalo vyšetřování. V té době museli být Babinský a Ungermann na cestě do Lipové, která je vzdálena od Mikulášovic více než sedm kilometrů. Na pěší pochod se museli

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.